

Dienst Justitiële Inrichtingen
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Forensische Zorg in getal
2006-2010

Mei 2011

Colofon

Directie
Afdeling

Concernstaf Uitvoeringsbeleid
Informatieanalyse & Documentatie

Adresgegevens

Schedeldoekshaven 101
2511 EM Den Haag
Postbus 30132
2500 GC Den Haag
www.dji.nl

Contactpersoon

Nol van Gemmert

T: 08807 25693

E: a.gemmert@dji.minjus.nl

Auteurs

Nol van Gemmert, Cyril van Schijndel
i.s.m. Dick van Loenen en Lucienne
Casanova

Voorwoord

Deze publicatie *Forensische Zorg in getal 2006-2010* geeft in kort bestek inzicht in de wereld van de forensische zorg in strafrechtelijk kader en is specifiek bedoeld voor velen werkzaam in het veld van de forensische zorg, beleidsmakers, onderzoekers en andere geïnteresseerden. De Directie Forensische Zorg (DForZo) van DJI, opgericht op 1 januari 2008 als opvolger van de sectordirectie TBS, voert deze taak uit. De forensische zorg in een strafrechtelijk kader betreft -naast de tbs- alle geestelijke gezondheidszorg (waaronder verslavingszorg) en verstandelijk gehandicaptenzorg aan volwassenen met een strafrechtelijke titel, die voorheen door de AWBZ gefinancierd werd. Hiermee is het terrein van deze directie aanzienlijk vergroot.

Het gaat dus ook om de inkoop van zorg voor gedetineerden die op een bijzondere zorgplaats verblijven binnen het gevangeniswezen, en de gedetineerden die buiten het gevangeniswezen zorg nodig hebben.

Voor het eerst in de lange reeks van jaarlijkse cijfermatige publicaties zal naast de tbs-maatregel ook aandacht worden besteed aan informatie met betrekking tot de overige inkoopplaatsen forensische zorg.

Deze publicatie is één van de vier rapporten met kwantitatieve informatie over de justitiabelen die in de periode 2006-2010 onder de verantwoordelijkheid vallen van de vier organisatieonderdelen van de Dienst Justitiële inrichtingen. Naast de Directie Forensische Zorg zijn dit de Directie Justitiële Jeugdinrichtingen, de Directie Bijzondere Voorzieningen (vreemdelingenbewaring) en de Directie Gevangeniswezen. Alle publicaties zijn ook te vinden op internet: www.dji.nl.

Dienst Justitiële Inrichtingen, Directie Concernstaf Uitvoeringsbeleid, Afdeling Informatieanalyse en Documentatie

Koert Swierstra

Inhoud

Colofon 3

Voorwoord 4

1 Inleiding 6

2 Instroom in de tbs 8

2.1 Tbs met bevel tot verpleging 8

2.2 Tbs met voorwaarden 13

2.3 Tbs-passanten 15

3 Het intra- en transmurale verblijf in de tbs 19

3.1 Capaciteit, bezetting en populatie 19

3.2 Ontvluchtingen en ongeoorloofde afwezigheid 22

3.3 Verlof 23

4 Uitstroom uit de intra- en transmurale bezetting en de tbs 27

5 Inkoopplaatsen overige forensische zorg 31

Bijlage 1 Begrippenlijst 36

Bijlage 2 Stroomschema forensisch psychiatrisch circuit 41

1 Inleiding

De Directie Forensische Zorg (DForZo), als opvolger van de sectordirectie TBS, heeft als taak het uitvoeren van alle forensische zorg in een strafrechtelijk kader. Het gaat hierbij om (naast de tbs) alle geestelijke gezondheidszorg en verstandelijk gehandicaptenzorg aan volwassenen met een strafrechtelijke titel. Hiermee is het terrein van deze directie aanzienlijk uitgebreid. Naast informatie over de tbs zal in deze publicatie aandacht worden besteed aan de inkoop van zorg voor de andere groepen met een strafrechtelijke titel.

Tbs betekent terbeschikkingstelling. Een rechter kan alleen tbs opleggen, als er op het delict een minimumstraf van vier jaar staat en er is aangetoond dat iemand (deels) ontoerekeningsvatbaar is. Vaak is er dan sprake van een persoonlijkheidsstoornis en/of ernstige psychische stoornis.

Het doel van de maatregel is bescherming van de samenleving tegen onaanvaardbare recidiverisico's: op korte termijn door de persoon in te sluiten en op langere termijn door de persoon te behandelen.

Er bestaan twee vormen van tbs: *tbs met bevel tot verpleging en tbs met voorwaarden*.

Tbs met bevel tot verpleging is een ingrijpende maatregel in ons strafrecht. De maatregel is bedoeld voor iemand, aan wie het misdrijf niet (volledig) kan worden toegerekend, omdat hij of zij lijdt aan een persoonlijkheidsstoornis en/of een ernstige psychische stoornis, en bij wie de stoornis heeft bijgedragen aan het plegen van het delict. In 2010 werd deze maatregel door de rechter 94 maal opgelegd. Tbs met bevel tot verpleging wordt opgelegd voor twee jaar en kan in de regel telkens worden verlengd met één of twee jaar. De rechter zal de tbs-maatregel verlengen als hij dat noodzakelijk acht, op advies van de behandelaars, wegens het verwachte gevaar van ernstige recidive (zie voor nadere begripsomschrijvingen de bijlage).

Indien het delict de tbs-gestelde wel gedeeltelijk kan worden toegerekend kan de rechter hem of haar voor dat deel een gevangenisstraf opleggen. In de praktijk worden dat 'combinatievonnissen' genoemd. Na het uitzitten van de gevangenisstraf wordt de tbs-gestelde in beginsel opgenomen in een Forensisch Psychiatrisch Centrum (FPC).

De andere vorm van tbs is *tbs met voorwaarden*. Een tbs met voorwaarden houdt in dat de veroordeelde onder voorwaarden vrijkomt. Zo'n voorwaarde kan zijn dat hij of zij zich laat behandelen in een algemeen psychiatrisch ziekenhuis. De reclassering begeleidt in dat geval de tbs-gestelde en ziet erop toe dat hij of zij zich aan de gestelde voorwaarden houdt. Als hij of zij zich daar niet aan houdt, kan de rechter op vordering van het Openbaar Ministerie de tbs met voorwaarden alsnog omzetten in tbs met bevel tot verpleging. In 2010 werd de maatregel tbs met voorwaarden door de rechter 33 maal opgelegd.

In de regel start de tbs-maatregel (met bevel tot verpleging) nadat de tbs-gestelde een gevangenisstraf heeft ondergaan. Indien het strafbaar feit in het geheel niet kan worden toegerekend aan de verdachte ziet de rechter af van het opleggen van een straf. Ook in die situatie verblijft de tbs-gestelde in een penitentiaire inrichting tot er plaats is in FPC.

Naast de tbs-maatregel wordt aandacht besteed aan overige forensische zorg in strafrechtelijk kader. Het betreft de inkoop van zorg voor gedetineerden die op een bijzondere zorgplaats verblijven binnen het gevangeniswezen, maar ook gedetineerden die buiten het gevangeniswezen zorg nodig hebben. Specifieke aandacht zal worden besteed aan de Penitentiaire Psychiatrische Centra (PPC's). Het gaat hier om de bij de sector Gevangeniswezen ingekochte plaatsen, waar bijzondere zorg wordt verleend.

Per hoofdstuk zal een korte beschrijving worden gegeven. De cijfermatige gegevens zijn gebaseerd op MITS, het geautomatiseerde registratiesysteem van de FPC's en RePad ten behoeve van de inkoop van zorgplaatsen. Informatie over de PPC's is afkomstig uit TULP-GW.

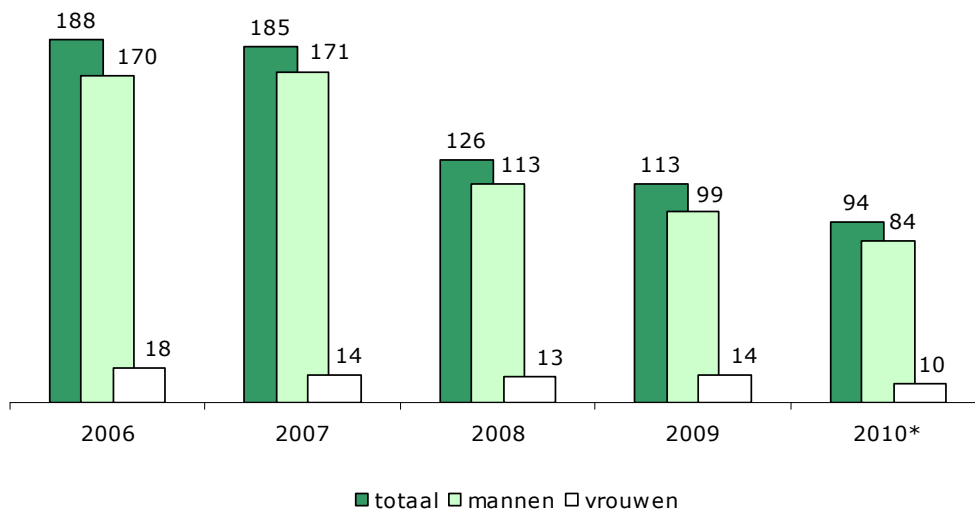
2 Instroom in de tbs

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het jaarlijkse aantal opleggingen van tbs met bevel tot verpleging en tbs met voorwaarden. Het aantal tbs-gestelden dat in een penitentiaire inrichting wacht op opname in een FPC (de zogenaamde 'tbs-passanten') en hun wachttijden vormen het slotstuk van dit hoofdstuk.

2.1 Tbs met bevel tot verpleging

Terbeschikkingstelling (tbs) is een maatregel die de rechter kan opleggen aan een verdachte van een misdrijf, waar minimaal vier jaar gevangenisstraf op staat of van enkele specifiek genoemde delicten. Voorwaarde is dat de rechter ervan overtuigd is dat de verdachte ten tijde van het delict lijdende was aan een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestvermogens. De tbs met bevel tot verpleging kan worden opgesplitst naar de duur van de maatregel: gemaximeerde tbs en gewone tbs. Laatstgenoemde kan telkens worden verlengd. De gemaximeerde tbs mag maar één keer worden verlengd en kan maximaal vier jaar duren. In onderstaande tabellen maakt de gemaximeerde tbs onderdeel uit van het totaal aantal opleggingen. In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan het delict, de combinatie van tbs en straf en de leeftijd.

Grafiek 2.1 Aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging 2006-2010, naar geslacht

* Het daadwerkelijke aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging over 2010 kan de komende maanden nog toenemen in verband met het zogenaamde 'na-ijleffect' (zie begrippenlijst). Zo bleek het aantal over 2009 (zie TBS in getal 2005-2009) achteraf toegenomen van 107 tot 113.

Ten opzichte van 2006 is het aantal opleggingen met bevel tot verpleging over 2010 gehalveerd. Deze daling zien we zowel bij de mannelijke als vrouwelijke populatie. Het WODC heeft onlangs onderzoek naar de daling verricht (Daling opleggingen tbs met dwangverpleging, januari 2011). De daling lijkt een gecombineerd effect van:

- Het afnemende aantal delicten met een bovengemiddelde kans op tbs (o.a. ernstige geweldsdelicten, seksuele geweldsdelicten).
- Het toenemend aantal verdachten dat niet meewerkt aan een Pro Justitia-onderzoek (PJ-onderzoek).
- Het minder vaak adviseren van tbs in Pro Justitia-rapportages.
- Het mogelijk vaker kiezen voor de Psychiatrisch Ziekenhuis-maatregel (PZ-maatregel) in plaats van de tbs-maatregel.

Tabel 2.1 Aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging 2006-2010, naar differentiatie

	2006	2007	2008	2009	2010
Tbs met bevel tot verpleging	167	179	117	105	91
Gemaximeerde tbs	4	1	1	3	3
Tbs met voorw. omgezet in tbs m.b.t. verpleging	17	5	8	5	0
Totaal	188	185	126	113	94

In 2006 betreffen 17 tbs-opleggingen een omzetting van tbs met voorwaarden naar tbs met bevel tot verpleging. De opleggingen drukken op het jaar waarin de tbs met voorwaarden is opgelegd. Dit betekent tevens dat bij de volgende publicatie het (totaal) aantal opleggingen over de afgelopen jaren kan wijzigen. Naarmate de tijdspanne tussen het jaar waarin de tbs met voorwaarden is opgelegd en het huidige moment van meten langer wordt, neemt het risico op mislukken (en daarmee een omzetting naar tbs met bevel tot verpleging) toe.

Onderstaand wordt ingegaan op verschillende componenten die deel uit (kunnen) maken van het delict. In geval van meer dan één delict is het geheel van delicten beoordeeld. Naast bijvoorbeeld een seksueel delict kan de persoon ook een vermogensdelict zonder geweld hebben gepleegd. Er is dus niet gekozen voor alleen het zwaarste delict wanneer er sprake is van meerdere delicten.

Tabel 2.2 Geweldscomponent bij tbs-delict 2006-2010, in procenten

	2006	2007	2008	2009	2010
Afwezig	3%	8%	5%	4%	4%
Aanwezig	97%	92%	95%	96%	96%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Het aandeel waarbij géén sprake is van een geweldsaspect is laag.

Tabel 2.3 Seksuele component bij tbs-delict 2006-2010, in procenten

	2006	2007	2008	2009	2010
Afwezig	79%	74%	64%	72%	67%
Aanwezig	21%	26%	36%	28%	33%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Het aantal delicten met een seksuele component is toegenomen. Van dit aandeel heeft circa 50% een pedoseksueel delict gepleegd.

Tabel 2.4 Vermogenscomponent bij tbs-delict 2006-2010, in procenten

	2006	2007	2008	2009	2010
Afwezig	86%	79%	83%	84%	87%
Aanwezig	14%	21%	17%	16%	13%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

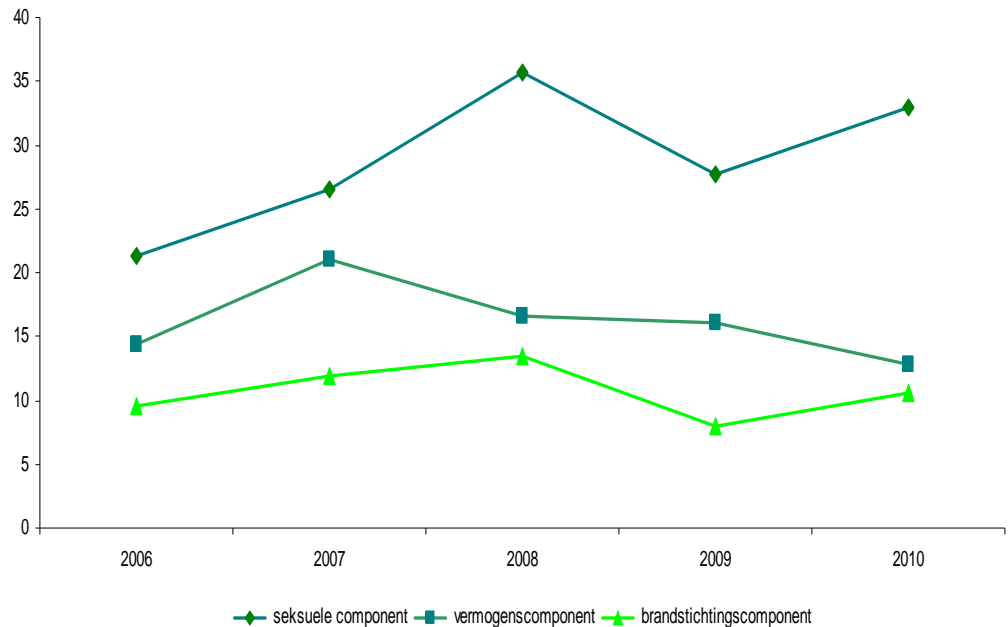
Het aandeel tbs-delicten met een vermogenscomponent is de afgelopen jaren (m.u.v. 2007) redelijk stabiel gebleven.

Tabel 2.5 Component brandstichting bij tbs-delict 2006-2010, in procenten

	2006	2007	2008	2009	2010
Afwezig	90%	88%	87%	92%	89%
Aanwezig	10%	12%	13%	8%	11%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Ook de component brandstichting kent een stabiel verloop van gemiddeld zo'n 11%.

In grafiek 2.2. is de component geweld niet meegenomen in verband met het zeer hoge percentage (variërend tussen de 92 en 97 procent).

Grafiek 2.2 Tbs-delict met een seksuele, vermogens en/of brandstichting component, 2006-2010, in procenten**Tabel 2.6 Aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging naar IQ van de tbs-gestelde 2006-2010, in procenten**

	2006	2007	2008	2009	2010
<80	17%	18%	16%	28%	28%
>=80	81%	80%	78%	68%	70%
Onbekend	3%	2%	6%	4%	2%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Het aandeel tbs-gestelden met een IQ minder dan 80 punten (zwakbegaafd) blijkt procentueel te zijn gestegen van 17% in 2006 tot 28% in 2010. Uit eerder onderzoek (Brand en Van Gemmert 2009) blijkt dat deze populatie als gevolg van het beperkte cognitieve vermogen een langere verblijfsduur in de tbs kent.

Tabel 2.7 Aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging naar stoornis van de tbs-gestelde 2006-2010, in procenten

	2006	2007	2008	2009	2010
Persoonlijkheidsstoornis	69%	72%	69%	61%	65%
Psychotisch	30%	28%	29%	37%	34%
Onbekend	1%	0%	2%	2%	1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

In 2010 is bij 34% van de populatie de stoornis geclassificeerd als psychotische stoornis. In de verslagperiode schommelt dit percentage tussen de 28 en 37%. Bij de overige populatie (circa 70%) betreft het een persoonlijkheidsstoornis, zoals borderline en een antisociale persoonlijkheidsstoornis. Opgemerkt moet worden dat het een hoofdcategorisering betreft tussen of psychotisch of een persoonlijkheidsstoornis.

Tabel 2.8 Duur van de gevangenisstraf die in combinatie met tbs met bevel tot verpleging is opgelegd over 2006-2010, in absolute aantallen

Differentiatie	2006	2007	2008	2009	2010
Tbs i.c.m. ontslag van rechtsvervolging*	24	21	22	19	14
Tbs i.c.m. gev.straf < 6 maanden	30	29	18	27	20
Tbs i.c.m. gev.straf 6 maanden t/m 1jr	38	49	17	18	22
Tbs i.c.m. gev.straf > 1jr t/m 2jr	40	31	29	23	10
Tbs i.c.m. gev.straf > 2jr t/m 3jr	20	16	13	9	8
Tbs i.c.m. gev.straf > 3jr t/m 6jr	11	30	14	8	12
Tbs i.c.m. gev.straf > 6jr	25	9	13	9	8
Totaal	188	185	126	113	94

* Dat wil zeggen dat er geen gevangenisstraf, naast de tbs-maatregel, is opgelegd. (i.c.m. is in combinatie met)

In 2010 is het absolute aantal combinatiestrafen van zowel de categorie 'gev. straffen 6 maanden t/m 1 jaar' en 'gev. straffen groter dan 3 t/m 6 jaar' gestegen.

Tabel 2.9 Duur van de gevangenisstraf die in combinatie met tbs met bevel tot verpleging is opgelegd over 2006-2010, in procenten

Differentiatie	2006	2007	2008	2009	2010
Tbs i.c.m. ontslag van rechtsvervolging*	13%	11%	18%	17%	15%
Tbs i.c.m. gev.straf < 6 maanden	16%	16%	14%	24%	21%
Tbs i.c.m. gev.straf 6 maanden t/m 1jr	20%	26%	14%	16%	22%
Tbs i.c.m. gev.straf > 1jr t/m 2jr	21%	17%	23%	20%	11%
Tbs i.c.m. gev.straf > 2jr t/m 3jr	11%	9%	10%	8%	9%
Tbs i.c.m. gev.straf > 3jr t/m 6jr	6%	16%	11%	7%	13%
Tbs i.c.m. gev.straf > 6jr	13%	5%	10%	8%	9%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

* Dat wil zeggen dat er geen gevangenisstraf, naast de tbs-maatregel, is opgelegd. (i.c.m. is in combinatie met)

Het aantal opleggingen 'tbs i.c.m. ontslag van alle rechtsvervolging' is zowel absoluut als procentueel de afgelopen jaren afgenomen. De combinatiestrafen 'tbs en gev. straf groter dan 3 jaar e.v.' zijn daarentegen licht toegenomen.

Pas na het bereiken van de v.i.-datum vindt overplaatsing naar een FPC plaats. Met andere woorden een tbs-gestelde die in 2010 naast tbs een gevangenisstraf krijgt opgelegd van zes jaar zal pas na 2014 in een FPC worden opgenomen.

Tabel 2.10 Leeftijd tijdens het onherroepelijk worden van het vonnis tbs met bevel tot verpleging 2006-2010

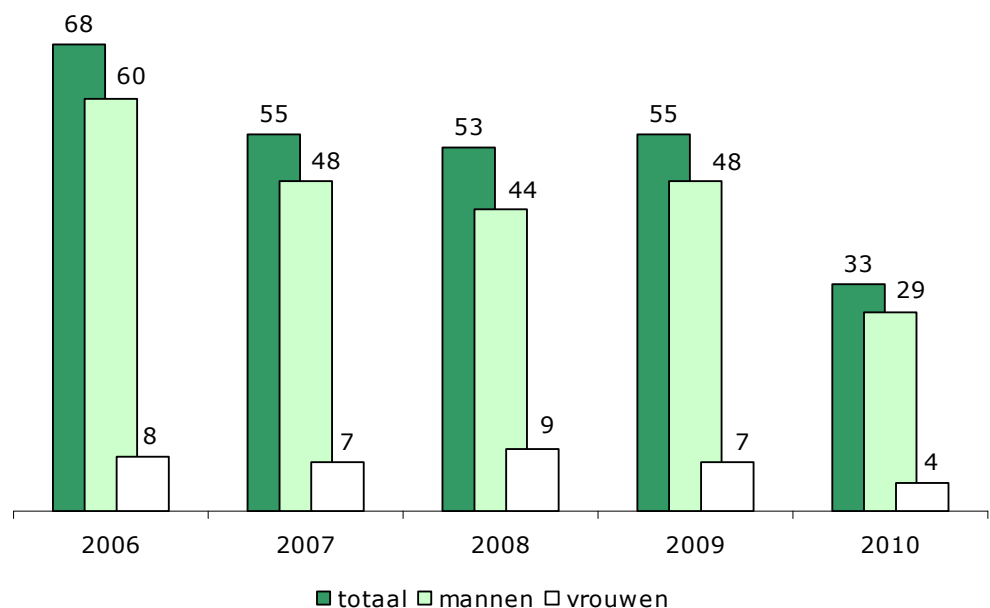
	2006	2007	2008	2009	2010
Gemiddeld	35	34	35	36	35
Mediaan	34	33	33	34	33

De gemiddelde leeftijd is de afgelopen jaren redelijk stabiel gebleven.

2.2 Tbs met voorwaarden

Een tbs met voorwaarden houdt in dat de veroordeelde onder bepaalde voorwaarden vrijkomt. Zo'n voorwaarde kan zijn dat hij zich laat behandelen in een algemeen psychiatrisch ziekenhuis of zich onderwerpt aan een ambulante behandeling. Deze modaliteit geeft de rechter de mogelijkheid binnen het kader van de tbs-maatregel af te wijken van het zwaarste middel dat hij tot zijn beschikking heeft: tbs met bevel tot verpleging. De reclassering begeleidt de persoon en ziet erop toe dat hij zich aan de voorwaarden houdt. De rechter kan anders op vordering van het OM de tbs met voorwaarden alsnog omzetten in tbs met bevel tot verpleging.

Als gevolg van een wetwijziging in september 2010 is de maximale duur verhoogd van vier naar negen jaar. Voorts is de gevangenisstraf die kan worden opgelegd in combinatie met tbs met voorwaarden verhoogd van drie naar vijf jaar.

Grafiek 2.3 Aantal opleggingen tbs met voorwaarden 2006-2010

Het aantal opleggingen tbs met voorwaarden kent in deze jaren, net als tbs met bevel tot verpleging een neerwaartse trend. Het aantal opleggingen in 2010 is ten opzichte van 2006 meer dan gehalveerd.

Tabel 2.11 Aantal opleggingen tbs met voorwaarden 2006-2010, naar differentiatie

Differentiatie	2006	2007	2008	2009	2010
Tbs met voorwaarden	51	50	45	50	33
Tbs met voorw. omgezet in tbs met bevel tot verpleging	17	5	8	5	0
Totaal	68	55	53	55	33

Van het aantal opleggingen in 2006 blijkt 25% binnen vier jaar te zijn omgezet. Vanwege het na-ijleffect zijn de omzettingen van later dan 2006 nog laag; de periode om te mislukken is nog beperkt. Als gevolg van de verlenging van de maximale duur van vier naar negen jaar zal –op termijn– het aandeel omzettingen (mislukkingen) van nieuwe opleggingen verder toenemen.

Tabel 2.12 Duur van de gevangenisstraf die in combinatie met tbs met voorwaarden is opgelegd over 2006-2010, in absolute aantallen

Differentiatie	2006	2007	2008	2009	2010
Tbs i.c.m. ontslag van rechtsvervolging*	7	4	3	6	0
Tbs i.c.m. gev.straf < 6 maanden	9	10	11	6	4
Tbs i.c.m. gev.straf 6 maanden t/m 1jr	10	10	15	18	16
Tbs i.c.m. gev.straf > 1jr t/m 2jr	30	20	15	19	8
Tbs i.c.m. gev.straf > 2jr t/m 3jr	12	11	9	6	4
Tbs i.c.m. gev.straf > 3jr t/m 5jr	0	0	0	0	1
Totaal	68	55	53	55	33

* Dat wil zeggen dat er geen gevangenisstraf, naast de tbs-maatregel, is opgelegd.

In 2010 blijkt de combinatie tbs en ontslag van rechtsvervolging niet te zijn voorgekomen. Wel is in één geval een straf opgelegd in de klasse 3 t/m 5 jaar. Was voor de wetwijziging een combinatie met maximaal drie jaar mogelijk, na de wetwijziging is dit opgelopen tot een maximumstraf van vijf jaar.

Tabel 2.13 Duur van de gevangenisstraf die in combinatie met tbs met voorwaarden is opgelegd over 2006-2010, in procenten

Differentiatie	2006	2007	2008	2009	2010
Tbs i.c.m. ontslag van rechtsvervolging*	10%	7%	6%	11%	0%
Tbs i.c.m. gev.straf < 6 maanden	13%	18%	21%	11%	12%
Tbs i.c.m. gev.straf 6 maanden t/m 1jr	15%	18%	28%	33%	49%
Tbs i.c.m. gev.straf > 1jr t/m 2jr	44%	37%	28%	34%	24%
Tbs i.c.m. gev.straf > 2jr t/m 3jr	18%	20%	17%	11%	12%
Tbs i.c.m. gev.straf > 3jr t/m 5jr	0%	0%	0%	0%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

* Dat wil zeggen dat er geen gevangenisstraf, naast de tbs-maatregel, is opgelegd.

De categorie '6 maanden t/m 1 jaar' is procentueel gezien fors toegenomen.

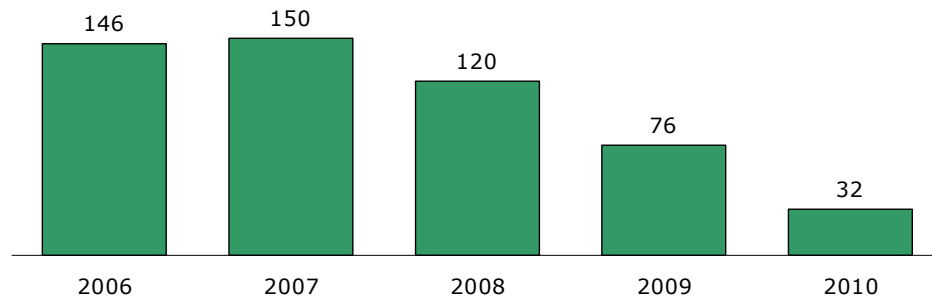
Tabel 2.14 Leeftijd tijdens het onherroepelijk worden van het vonnis tbs met voorwaarden 2006-2010

	2006	2007	2008	2009	2010
Gemiddeld	36	35	36	37	36
Mediaan	34	35	33	36	33

De gemiddelde leeftijd is tussen 2006 en 2010 redelijk stabiel gebleven. Wel laat de mediaan in 2010 een daling zien van 36 jaar in 2009 tot 33 jaar in 2010.

2.3 Tbs-passanten

Onderstaand wordt ingegaan op het aantal tbs-passanten. Het gaat hierbij om justitiabelen van wie de tbs-termijn is aangevangen en die in een penitentiaire inrichting wachten op opname in een FPC.

Grafiek 2.4 Gemiddeld aantal tbs-passanten 2006-2010

De ontwikkeling van het aantal tbs-passanten heeft altijd sterk in de (beleidsmatige, politieke) belangstelling gestaan.

Als gevolg van de forse capaciteitsuitbreiding van de afgelopen jaren (zie grafiek 3.1) en het sterk afnemend aantal opleggingen tbs met bevel tot verpleging is het aantal passanten vanaf 2007 aanzienlijk afgenomen. Het betreft hier het gemiddelde van 12 maandscores.

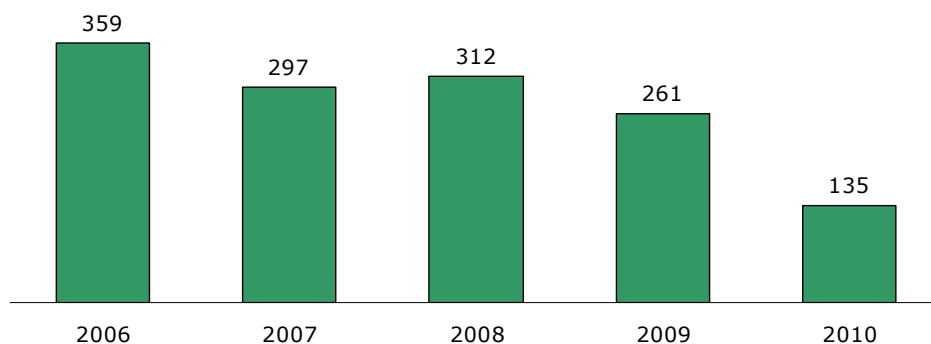
Grafiek 2.5 Gemiddelde wachttijd tbs-passanten 2006-2010, in dagen

Ook de gemiddelde wachttijd is een (druk)indicator voor voldoende tbs-capaciteit en een efficiënte benutting daarvan. Ten opzichte van 2009 is de gemiddelde wachttijd bijna gehalveerd. Het jaarcijfer betreft het gemiddelde van de 12 maandscores (peilmomenten).

In grafiek 2.6 wordt niet gekeken naar het aantal reeds gezeten dagen op het peilmoment, maar naar de totale duur van het wachten: vanaf 1^e dag passant tot de dag dat de passant in een FPC is geplaatst. Het jaar van plaatsen is in onderstaande grafiek als invalshoek genomen.

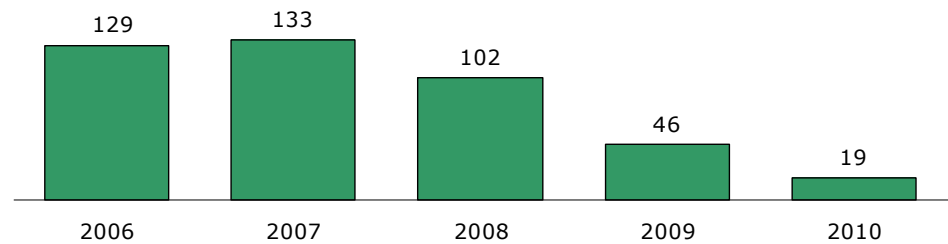
Grafiek 2.6 Totale gemiddelde wachttijd tot plaatsing van alle tbs-passanten 2006-2010, in dagen

Als gevolg van de sterke capaciteitsuitbreiding is zowel het aantal tbs-passanten afgenomen als de totale gemiddelde wachttijd (1^e dag tbs-passant t/m laatste dag tbs-passant). Ten opzichte van 2009 is de totale wachttijd bijna gehalveerd.

Grafiek 2.7 Aantal tbs-passanten 2006-2010, ultimo jaar

Ten opzichte van 2009 is het aantal tbs-passanten in 2010 gedaald tot een beperkte voorraad van 19. Er zal altijd een tijdspanne blijven tussen het aanvangen van de tbs-maatregel en het plaatsen in een FPC. Tbs-gestelden met een 'ontslag van rechtsvervolging' (zie tabel 2.8) zijn direct op het moment van het onherroepelijk worden van het vonnis passant. Voorts komt het ook voor dat een tbs-gestelde zijn beroep intrekt waardoor de 'oude datum' de startdatum wordt. En soms wordt het dossier te laat vanuit het OM aan DJI overgedragen. Het aantal passanten zal dus nooit op nul uitkomen.

Binnen DJI wordt na ontvangst het dossier intern beoordeeld en gecontroleerd of alle benodigde rapportages aanwezig zijn. Daarna wordt de persoon aangeboden aan een FPC die zelf voorts het dossier zal beoordelen en een intake zal verrichten.

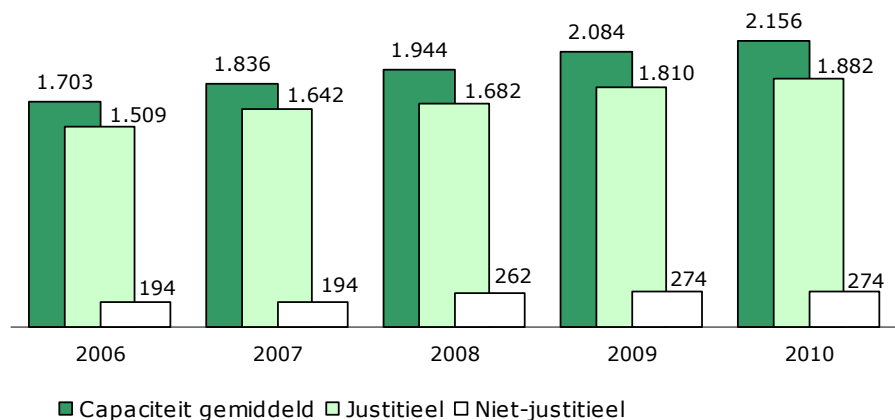
3 Het intra- en transmurale verblijf in de tbs

Dit hoofdstuk gaat in op de capaciteit (intra- en transmurale plaatsen) en de bezetting (aantal tbs-gestelden) van de tbs. Voorts wordt de populatie naar geslacht, leeftijd en geboorteland beschreven. Verder gaan we in op het aantal ontvluchtingen, ongeoorloofde afwezigheid en verlofmarges (zie ook begrippenlijst).

3.1 Capaciteit, bezetting en populatie

De gerealiseerde capaciteit (zie begrippenlijst) is de afgelopen jaren sterk toegenomen van 1.703 in 2006 tot 2.156 in 2010. Dankzij de capaciteitsuitbreidingen is het aantal tbs-passanten de afgelopen jaren aanzienlijk afgenomen.

Grafiek 3.1 Gerealiseerde capaciteit FPC 2006-2010

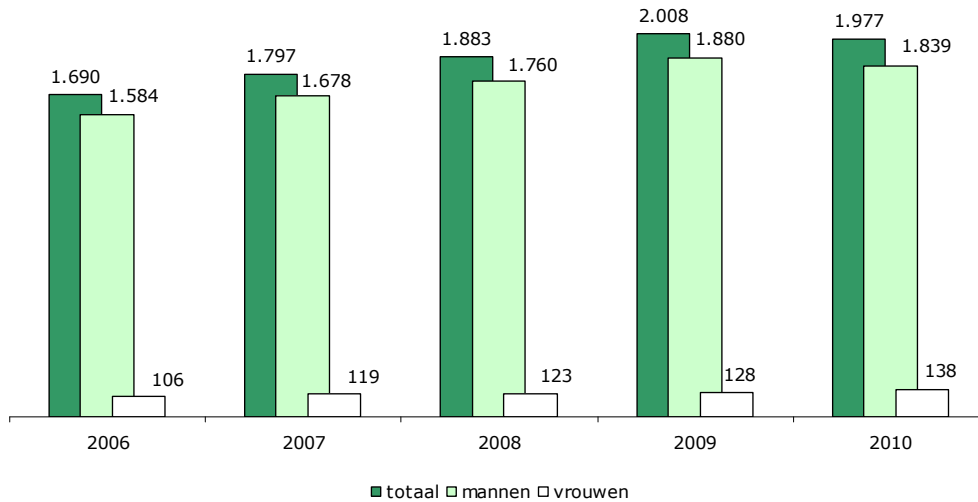

Levert de behandeling geen resultaat op, dan is de kans groot dat een tbs-gestelde als 'blijvend-delictgevaarlijk' wordt gekwalificeerd en op een aparte longstayafdeling zal worden geplaatst waar hij niet meer behandeld maar wel verpleegd wordt. De capaciteit voor de longstay is gedurende de verslagperiode opgelopen van 163 in 2006 tot 202 in 2010.

Tabel 3.1 Longstay capaciteit 2006-2010

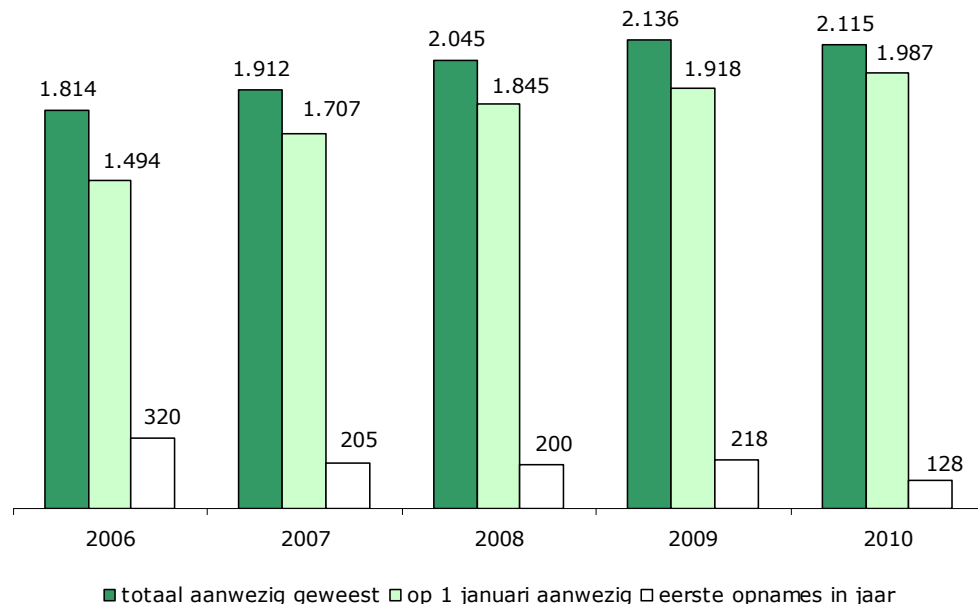
Jaar	Longstay capaciteit
2006	163
2007	176
2008	186
2009	182
2010	202

Grafiek 3.2 Bezetting FPC 2006-2010, ultimo september

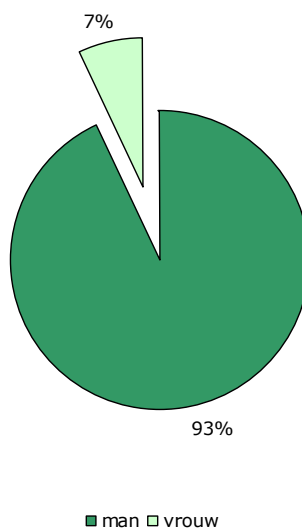
Ten opzichte van 2009 is de bezetting in 2010 met 31 plaatsen afgenomen. Als gevolg van de halvering van het aantal tbs-opleggingen met bevel tot verpleging neemt ook de bezetting (geleidelijk) af.

Grafiek 3.3 Personen aanwezig geweest in FPC per jaar 2006-2010

Het totaal aantal personen dat aanwezig is geweest in een FPC komt over 2010 lager uit dan over 2009 kon worden genoteerd. Het aantal eerste opnames is drastisch teruggelopen van 218 over 2009 tot 128 over 2010. Deze sterke afname van het aantal eerste opnames wordt primair veroorzaakt door de halvering van het aantal tbs-opleggingen. Het aantal tbs-gestelden dat 'in de pijplijn' (tbs-gestelden met een combinatievonnis die nog hun straf uitzitten) zit, neemt daardoor aanzienlijk af.

Grafiek 3.4 Justitiabelen in een FPC per geslacht, ultimo september 2010, in procenten

De afgelopen jaren varieerde het aandeel vrouwen in de populatie nauwelijks.

Tabel 3.2 Geboorteland justitiabelen in FPC 2006-2010

	2006	2007	2008	2009	2010
Nederland	72%	72%	73%	73%	73%
Suriname	6%	7%	6%	7%	6%
Nederlandse Antillen	5%	5%	5%	6%	6%
Marokko	4%	4%	4%	4%	4%
Turkije	2%	2%	2%	2%	2%
Somalië	0%	1%	1%	1%	1%
België	1%	1%	0%	0%	1%
Duitsland	0%	1%	0%	1%	1%
Subtotaal	90%	93%	91%	94%	94%
Overig	10%	7%	9%	6%	6%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Ten aanzien van het geboorteland van de tbs-gestelde kunnen we vaststellen dat het beeld al jaren vrij stabiel is: circa 73% heeft Nederland als geboorteland en ook het aandeel van de belangrijkste andere landen blijft ongeveer gelijk.

Tabel 3.3 Leeftijd tbs-gestelde 2006-2010

	2006	2007	2008	2009	2010
T/m 19 jaar	0%	0%	0%	0%	0%
20 t/m 29 jaar	19%	18%	16%	14%	14%
30 t/m 39 jaar	38%	37%	36%	36%	33%
40 t/m 49 jaar	28%	29%	30%	32%	33%
50 t/m 59 jaar	12%	13%	14%	14%	14%
60 jaar en ouder	3%	3%	4%	4%	5%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
Leeftijd					
Gemiddelde	39	39	40	41	41
Mediaan	37	38	40	40	40

De gemiddelde leeftijd van de tbs-gestelde is de afgelopen jaren iets toegenomen van 39 over 2006 tot 41 over 2010. Het aandeel van de klasse '60 jaar en ouder' neemt de afgelopen jaren procentueel iets toe.

3.2 Ontvluchtingen en ongeoorloofde afwezigheid

Een ontvluchting is een ontsnapping uit een FPC vanuit het beveiligde inrichtingsgebouw of vanaf het beveiligde FPC-terrein. Ongeoorloofde afwezigheid betreft het onttrekken aan toezicht vanaf het FPC-terrein buiten de externe beveiligingsring. Ook onttrekkingen aan toezicht tijdens verblijf buiten de FPC en het niet terugkeren van toegestaan tijdelijk verblijf buiten de FPC zijn vormen van ongeoorloofde afwezigheid.

Tabel 3.4 Ontvluchtingen uit FPC 2006-2010

	2006	2007	2008	2009	2010
Ontvluchtingen	0	0	1	0	1

Ondanks de sterk toegenomen bezetting zijn de afgelopen jaren slechts twee tbs-gestelden ontvlucht.

Grafiek 3.5 Ongeoorloofde afwezigheid 2006-2010

Het aantal ongeoorloofd afwezig is van 2009 op 2010 gestegen. Dit kan deels worden verklaard door het stijgende aantal verlofmachtigingen. Het overgrote deel van de gevallen betrof in 2010 kortdurende ongeoorloofde afwezigheid uit onbegeleid, transmuraal of proefverlof, en betreft daarmee dus het te laat terugkomen van verlof.

3.3 Verlof

Verlof vormt een belangrijke stap op weg naar resocialisatie; de terugkeer van de tbs-gestelde in de samenleving. Sinds 1 januari 2008 toetst het Adviescollege Verloftoetsing TBS (AVT) alle door de FPC's ingediende aanvragen van verlof van tbs-gestelden. Het gaat daarbij om vier soorten van verlof: begeleid verlof, onbegeleid verlof, transmuraal verlof en proefverlof. Onderstaand wordt ingegaan op de eerste drie vormen van verlof. In hoofdstuk vier wordt apart aandacht besteed aan het proefverlof.

1 (beveiligd) Begeleid verlof: in principe met een of twee begeleider(s). Met het oog op maatschappelijke veiligheid, begint het begeleide verlof doorgaans met een beveiligde fase. De beveiligde fase bestaat minimaal uit vijf verloven. Begeleid verlof is normaliter eendaags.

2 Onbegeleid verlof: het onbegeleide verlof kan zowel eendaags als meerdaags zijn, met een maximum van zes overnachtingen buiten de FPC. Dit kan bijvoorbeeld zijn voor het volgen van een cursus of uitvoeren van werk.

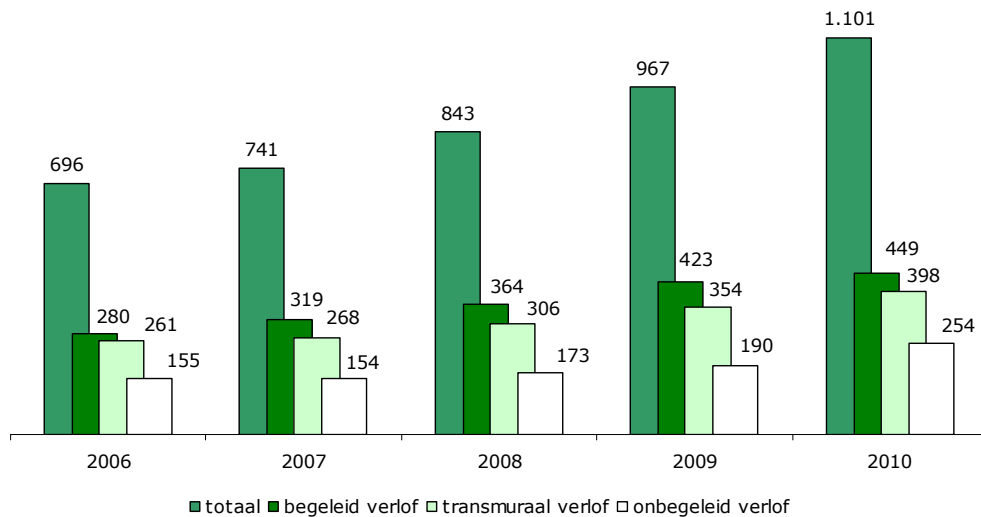
3 Transmuraal verlof: bij transmuraal verlof is sprake van een meerdaags verblijf in de samenleving buiten de beveiligde zone van de FPC. Dit kan plaatsvinden in een eigen voorziening van de FPC, maar ook bij een ketenpartner in de GGz. Er vindt een intensieve begeleiding plaats.

Voor elke tbs-gestelde kan een *machtiging verlof* worden aangevraagd, met uitzondering van bijvoorbeeld tbs-gestelden die bij een combinatievonnis (tbs & gevangenisstraf) nog niet de v.i.-termijn hebben bereikt. Ook aan ongewenst verklaarde vreemdelingen wordt geen verlof verleend.

Een machtiging verlof wordt verleend voor de duur van één jaar. Een machtiging wordt bij een positieve evaluatie na de duur van een jaar opnieuw verleend. Onderstaand wordt ingegaan op het gemiddeld aantal geregistreerde verlofmarges,

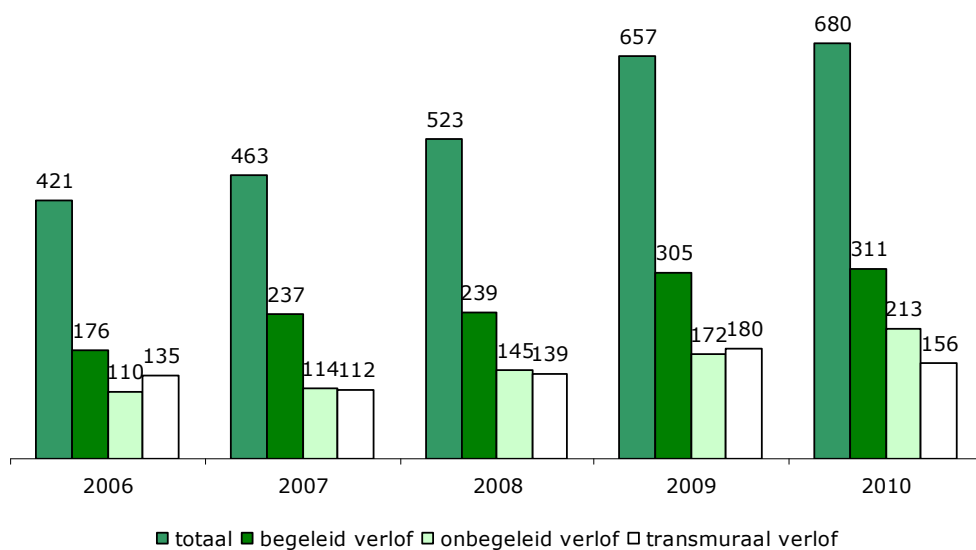
gestarte verlofmarges en ingetrokken verlofmarges.

Grafiek 3.6 Gemiddeld aantal geregistreerde verlofmarges 2006-2010 (gemiddelde van 12 maandscores)

Het aantal *geregistreerde* verlofmarges in 2010 is ten opzichte van 2009 met 134 verlofmachtigingen toegenomen. De groei van het aantal verlofmarges is zichtbaar in alle drie de vormen van verlof. Opvallend is de toename van het aantal onbegeleide verloven van 190 over 2009 tot 254 over 2010.

Grafiek 3.7 Gestarte verlofmarges 2006-2010

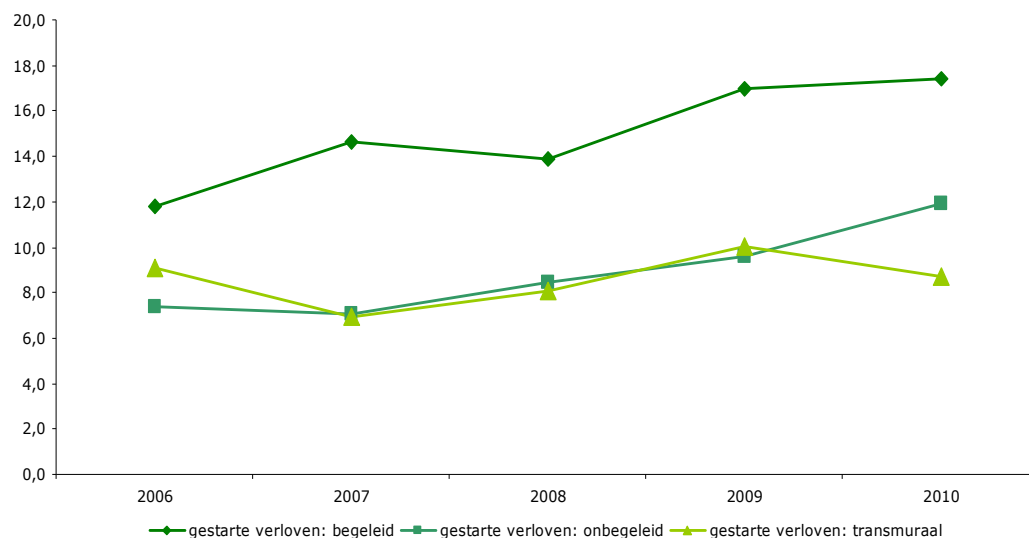

Tabel 3.5 Gemiddeld aantal geregistreeerde, gestarte en ingetrokken verlofmarges 2006-2010 (gemiddelde van 12 maandscores)

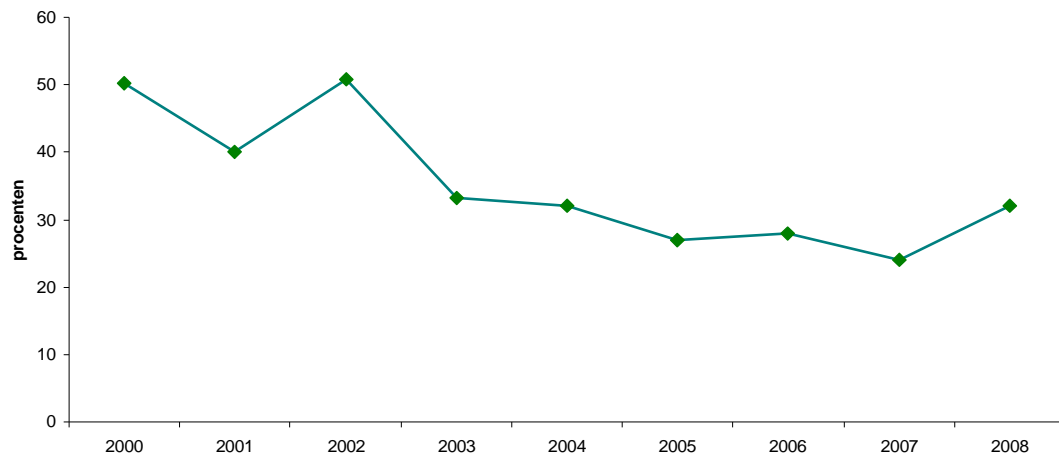
	2006	2007	2008	2009	2010
Geregistreeerde verlofmarges	696	741	843	967	1.101
w.v. begeleid verlot	280	319	364	423	449
w.v. onbegeleid verlot	155	154	173	190	254
w.v. transmuraal verlot	261	268	306	354	398
Gestarte verlofmarges	421	463	523	657	680
w.v. begeleid verlot	176	237	239	305	311
w.v. onbegeleid verlot	110	114	145	172	213
w.v. transmuraal verlot	135	112	139	180	156
Ingetrokken verlofmarges	25	29	27	8	11

Binnen de gestarte verlofmarges valt naast de stijging van onbegeleid verlot de afname van het transmuraal verlot op. In grafiek 3.8 wordt het aantal gestarte verloten gerelateerd aan 100 bezette plaatsen (exclusief longstay).

Grafiek 3.8 Gestarte verloten per 100 bezette plaatsen excl. longstay 2006-2010

In onderstaande grafiek wordt in gegaan op de tijdsduur tussen de eerste opname in een FPC en begeleid verlot. Hoewel deze publicatie zich primair richt op de periode 2006-2010 is ten aanzien van deze grafiek toch gekozen voor een langere periode, om hiermee het verloop goed in beeld te kunnen brengen.

Grafiek 3.9 Percentage tbs-gestelden dat binnen twee jaar na opname in een FPC met begeleid verlof gaat, per jaar van opname 2000-2008

Grafiek 3.9 geeft aan, dat de afgelopen jaren nog geen 30% binnen twee jaar na 1^e opname op begeleid verlof is gegaan. 2008 geeft wel een kentering ten opzichte van de periode 2003-2007 weer. Voor het eerst is het percentage enigszins toegenomen.

4 Uitstroom uit de intra- en transmurale bezetting en de tbs

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de verblijfsduur in de tbs, het aantal proefverloven, de duur ervan en het aantal gestarte voorwaardelijke beëindigingen (zie begrippenlijst). Ook wordt de jaarlijkse ontwikkeling weergegeven van het aantal personen bij wie de tbs-maatregel is beëindigd.

Verblijfsduur tbs

Er zijn drie methoden om de verblijfsduur van het intra- en transmurale verblijf te bepalen: de duur op een peilmoment, per uitstroomcohort en per instroomcohort. De laatste methode verdient de voorkeur. Deze methode is niet gevoelig voor capaciteitsuitbreidingen in het recente verleden en geeft de meest betrouwbare indicatie van de tbs-duur weer. Enige nadeel van deze methode is, dat uitspraken over meer recente jaren niet goed mogelijk zijn.

Tabel 4.1 Verblijfsduur intra/transmuraal volgens instroomcohorten

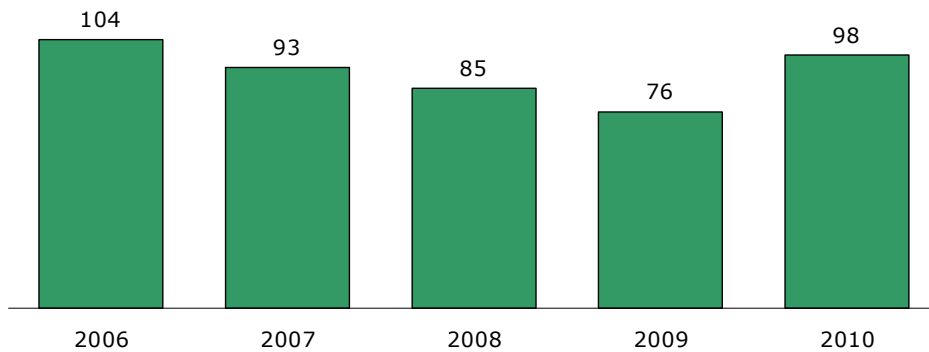
Jaar start populatie	Mediaan in jaren (excl. verblijf passant)
1990	7,3
1995	9,7
1999	10,2
2000*	-

*De populatie die in 2000 is gestart kent nog geen mediaan: van deze populatie was in 2010 nog geen 50% uitgestroomd.

Van de populatie die in 1990 is gestart met de tbs (exclusief verblijf als tbs-passant) bedroeg de mediaan 7,3 jaar. Van de populatie die in 1995 is gestart, bedroeg de mediaan 9,7 jaar. In 1999 is de duur reeds opgelopen tot 10,2 jaar. Van de populatie die in 2000 is gestart bleek in 2010 nog geen 50% te zijn uitgestroomd. Een mediaan kan derhalve nog niet worden weergegeven.

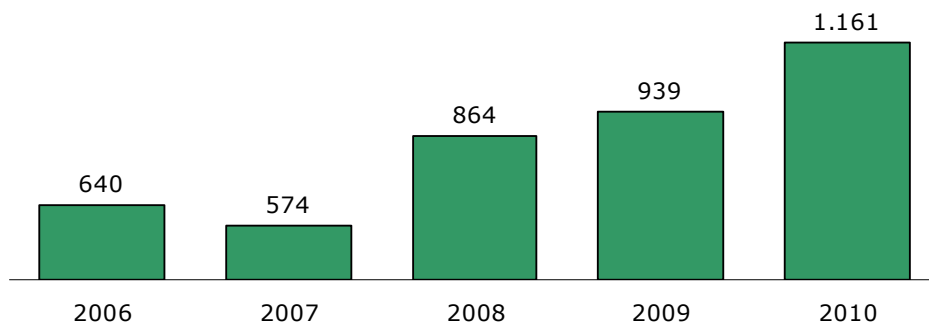
Op de volgende pagina wordt ingegaan op de extramurale component: het proefverlof. De behandeling in het kader van de tbs is erop gericht om een terugkeer in de samenleving mogelijk te maken, zonder dat dit gepaard gaat met een onaanvaardbaar risico van ernstige delicten. Het verlenen van de eerder genoemde vorm van verlof (begeleid, onbegeleid, transmuraal) en uiteindelijk het proefverlof vormt een belangrijk element in de behandeling en geleidelijke terugkeer in de samenleving. In de volgende grafiek wordt het aantal personen op proefverlof aan het eind van het jaar weergegeven.

Grafiek 4.1 Aantal proefverloven 2006-2010, ultimo jaar

Ten opzichte van ultimo 2009 is het aantal proefverloven met 22 personen aanzienlijk toegenomen. 2010 benadert hiermee weer het niveau van 2006 toen 104 personen op proefverlof waren. Ten aanzien van de ontwikkeling van het aantal proefverloven moet niet over het hoofd worden gezien dat ook een voorwaardelijke beëindiging van de maatregel door de rechter tot de mogelijkheden is gaan behoren, al dan niet volgend op een proefverlof.

Grafiek 4.2 Gemiddelde duur in dagen van beëindigde proefverloven 2006-2010

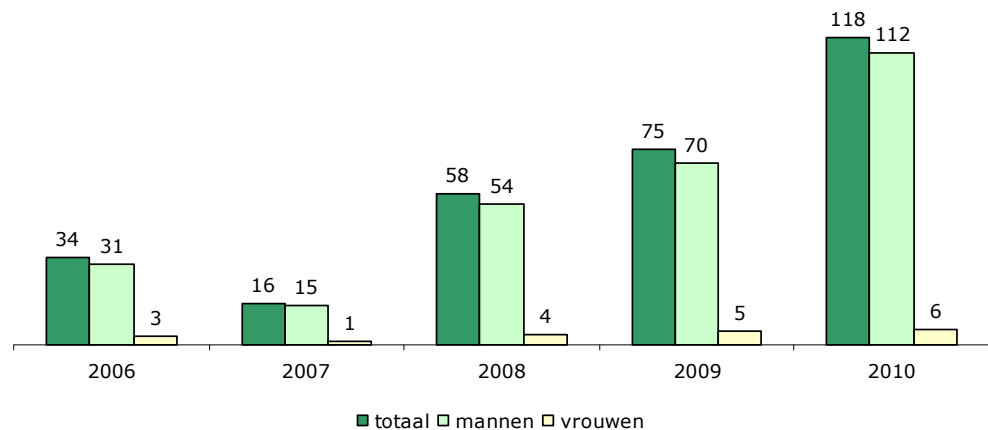

De gemiddelde duur van het beëindigde proefverlof in 2010 (vanaf 1^e dag proefverlof tot de laatste dag) bedroeg circa 3 jaar. Ten opzichte van 2007 is de duur verdubbeld.

Tabel 4.2 Proefverloven 2006-2010

	2006	2007	2008	2009	2010
Aantal proefverloven ultimo jaar	104	93	85	76	98
Gem. aantal proefverloven	97	98	86	80	83
Gem. duur proefverlof (dgn)	640	574	864	939	1.161

Voorwaardelijke beëindiging is -naast proefverlof- bedoeld om een meer geleidelijke overgang naar een einde van de tbs mogelijk te maken. De wetswijziging in september 2010 heeft de termijn van de voorwaardelijke beëindiging verlengd naar maximaal negen jaar. Om tbs met bevel tot verpleging voorwaardelijk te kunnen beëindigen, is een rapport van de reclassering, waarin de te stellen voorwaarden worden geformuleerd, noodzakelijk. De OvJ heeft toezicht op de naleving van de gestelde voorwaarden. Ook kan de OvJ voorwaarden wijzigen, aanvullen of opheffen. De reclassering is belast met het toezicht op de naleving van de voorwaarden. Zij heeft de taak om problemen bij de naleving van de voorwaarden te signaleren. De OvJ kan vervolgens alsnog een vordering tot verpleging indienen. Een rapport van de reclassering waarin beschreven staat welke voorwaarde(n) is/zijn overtreden is hierbij noodzakelijk.

Grafiek 4.3 Aantal voorwaardelijke beëindigingen van de verpleging 2006-2010

In de voorgaande tabellen zagen we in 2010 een flinke toename van het aantal proefverloven. Ook het aantal (gestarte) voorwaardelijke beëindigingen is gestegen. Ten opzichte van 2008 is er zelfs sprake van een verdubbeling.

Grafiek 4.4 Aantal beëindigingen tbs met bevel tot verpleging 2006-2010

Het aantal beëindigingen tbs met bevel tot verpleging is toegenomen van 96 over 2009 tot 109 in 2010. Het aantal daadwerkelijke beëindigingen overtreft hiermee voor het eerst in de verslagperiode het aantal tbs-opleggingen. Met andere woorden er vinden meer beëindigingen plaats dan opleggingen, waardoor (op termijn) de tbs-populatie zal afnemen.

Tabel 4.3 Reden beëindiging tbs 2006-2010, absolute aantallen

	2006	2007	2008	2009	2010
Aflopen termijn (gemaximeerde tbs)	2	11	8	4	3
Conforme beëindiging OvJ/rechter	37	16	15	20	24
Contraire beëindiging rechter	27	36	24	30	32
Einde tbs i.v.m. nieuw vonnis	2	1	5	0	0
Overleden	16	14	15	13	16
OvJ dient geen vordering in	18	22	21	21	17
OvJ trekt vordering in	0	1	4	5	9
Overige redenen	9	0	5	3	8
Totaal	111	101	97	96	109

Het aantal contraire beëindigingen varieert in de verslagperiode tussen de 24 en 36. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat een werkelijk einde tbs ook einde proefverlof of een voorwaardelijke beëindiging betreft. Het is dus geenszins zo dat de gesignaleerde contraire beëindigingen allemaal betrekking hebben op personen in de intra/transmurale bezetting.

Tabel 4.4 Reden beëindiging tbs 2006-2010, in procenten

	2006	2007	2008	2009	2010
Aflopen termijn (gemaximeerde tbs)	2%	11%	8%	4%	3%
Conforme beëindiging OvJ/rechter	33%	16%	15%	21%	22%
Contraire beëindiging rechter	24%	36%	26%	31%	29%
Einde tbs i.v.m. nieuw vonnis	2%	1%	5%	0%	0%
Overleden	14%	14%	15%	14%	15%
OvJ dient geen vordering in	16%	22%	22%	22%	16%
OvJ trekt vordering in	0%	1%	4%	5%	8%
Overige redenen	8%	0%	5%	3%	7%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

5 Inkoopplaatsen overige forensische zorg

DForZo is verantwoordelijk voor alle forensische zorg in een strafrechtelijk kader, en daarmee ook voor de inkoop van de zorg bij zorgaanbieders. In 2008 had DForzo ongeveer 45 zorgaanbieders gecontracteerd. In 2010 waren dit er 76.

In het kader van Modernisering van het Gevangeniswezen (MGW) is er veel veranderd ten aanzien van de forensische zorg aan gedetineerden. Het betreft dat deel van de gevangenispopulatie dat extra zorg of behandeling nodig heeft. In 2009 heeft de transitie naar vijf aparte Penitentiaire Psychiatrische Centra (PPC's) plaatsgevonden. DForZo heeft bij het gevangeniswezen plaatsen ingekocht ten behoeve van forensische zorg.

Naast de klinische plaatsen in de PPC's blijft het mogelijk dat zorgaanbieders in reguliere penitentiaire inrichtingen ambulante forensische zorg bieden.

Onderstaand wordt ingegaan op het aantal ingekochte plaatsen en de daarop volgende realisatie.

Tabel 5.1 Ingekochte plaatsen zorgaanbieders en realisatie 2008-2010

	2008		2009		2010	
	Ingekocht	Realisatie	Ingekocht	Realisatie (voorl.)	Ingekocht	Realisatie (voorl.)
FPA	262	234	251	222	249	249
FPK	145	148	173	153	194	194
Versl.zorg	121	131	186	183	195	195
RIBW	95	73	188	163	252	252
Reg.GGz	76	55	69	69	84	84
SGLVG	20	38	69	64	105	112
KIB	7	0	1	0	1	1
FVK/FVA	0	0	12	1	0	0
FZG FPA	0	0	79	85	152	111
FZG RIBW	0	0	40	40	40	19
VZ aanbesteding	0	0	0	0	4	2
Totaal	726	680	1.068	980	1.276	1.219

FPA= Forensisch Psychiatrische Afdeling, FPK= Forensisch Psychiatrische Kliniek, RIBW= Regionale Instelling voor Beschermd Wonen, SGLVG= Sterk Gedragsgestoord Licht Verstandelijk Gehandicapt, KIB= Klinisch Intensieve Behandelingen, FVK= Forensische Verslavingskliniek, FVA= Forensische Verslavingsafdeling, FZG FPA= Forensische Zorg Gedetineerden in een Forensisch Psychiatrische Afdeling FZG RIBW= Forensische Zorg Gedetineerden in een Regionale Instelling voor Beschermd Wonen, VZ aanbesteding= VerslavingsZorg aanbesteding.

Het aantal contractueel vastgelegde plaatsen met de zorgaanbieders is gestegen van 726 over 2008 tot 1.219 over 2010. De FPA/FPK, verslavingszorg en de RIBW tezamen beslaan in 2010 circa 70% van de contracten. Opvallend is de sterke groei van de SGLVG. Bedroeg in 2008 de contractuele afspraak nog 20 plaatsen, in 2010 is dit aantal gestegen tot 112.

Tabel 5.2 Ingekocht bij zorgaanbieders en realisatie 2008-2010, in miljoenen

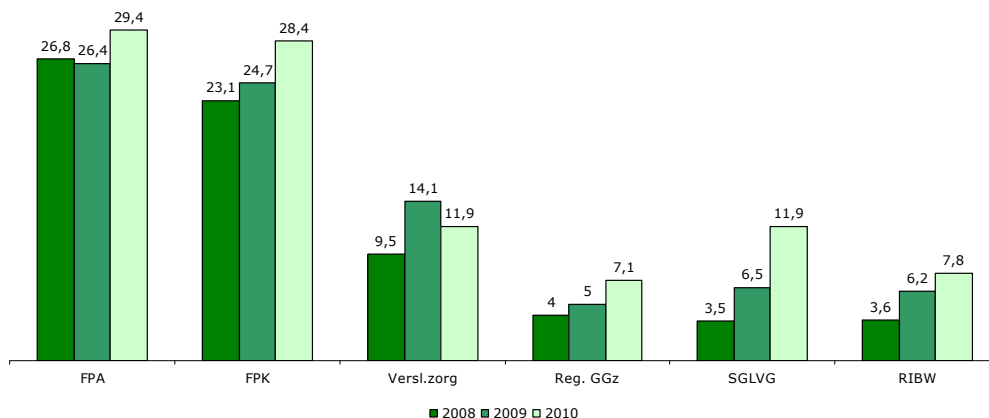
	2008		2009		2010	
	Afspraak	Realisatie	Afspraak	Realisatie (voorl.)	Afspraak	Realisatie (voorl.)
Intramuraal	70,0	70,5	85,7	82,9	97,6	96,7
Ambulant	23,0	24,5	36,1	35,6	39,8	37,1
Totaal	93,0	94,9	121,8	118,5	137,4	133,8

Naast de groei van het aantal zorgaanbieders is ook de omvang van de contracten gestegen van € 93 miljoen in 2008 tot € 137,4 miljoen in 2010. De (voorlopige) realisatie komt redelijk overeen met hetgeen in het contract is afgesloten.

Tabel 5.3 Zorgaanbieders en realisatie 2008-2010 intramuraal, in miljoenen

	2008		2009		2010	
	Contract	Realisatie	Contract	Realisatie (voorl.)	Contract	Realisatie (voorl.)
FPA	28,6	26,8	26,8	26,4	28,1	29,4
FPK	22,1	23,1	25,8	24,7	29,0	28,4
Versl.zorg	8,9	9,5	13,9	14,1	13,4	11,9
Reg. GGz	4,3	4,0	5,3	5,0	7,0	7,1
SGLVG	1,7	3,5	5,4	6,5	11,4	11,9
RIBW	3,7	3,6	7,0	6,2	8,6	7,8
KIB	0,7	0	0,1	0	0,1	0,2
FVA	0	0	1,4	0	0	0
Totaal	70,0	70,5	85,7	82,9	97,6	96,7

Het aandeel van de FPA, de FPK en verslavingszorg samen neemt over 2008 circa 85% van het totaal aantal contracten in beslag. Over 2010 is dit aandeel gedaald tot circa 72%.

Grafiek 5.1 Realisatie zorgaanbieders 2008-2010, excl. KIB en FVA, in miljoenen

Voorgaande grafiek maakt inzichtelijk dat de SGLVG sterk is toegenomen. Werd over 2008 nog € 3,5 miljoen afgerekend, over 2010 bleek dit al te zijn opgelopen tot € 11,9 miljoen. De verslavingszorg kende over 2010 echter een lichte afname ten van € 14,1 miljoen in 2009 naar € 11,9 miljoen in 2010.

Tabel 5.4 Contracten zorgaanbieders en realisatie 2008-2010 ambulante, in miljoenen

	2008		2009		2010	
	Contract	Realisatie	Contract	Realisatie (voorl.)	Contract	Realisatie (voorl.)
For. GGz	13,7	14,7	20,4	20,8	22,8	23,0
Versl.zorg	4,6	4,4	5,7	5,2	5,4	4,7
Begeleiding	3,4	3,9	6,7	6,6	8,1	6,6
Reg.GGz	1,1	1,4	2,5	2,2	2,4	1,7
Behand.SGLVG	0,2	0,1	0,8	0,8	1,1	1,1
Totaal	23,0	24,5	36,1	35,6	39,8	37,1

De afgesloten contracten met zorgaanbieders zijn gestegen van 23 miljoen in 2008 tot ruim 39,8 miljoen over 2010. Binnen deze contracten beslaat de forensische GGz meer dan 50%.

Onderstaand wordt ingegaan op de PPC's. Omdat de PPC's afgelopen jaar langzaam zijn volgestroomd van 448 gedetineerden over januari tot en met 560 over december wordt in tabel 5.5 alleen ingegaan op de ultimo stand in september. Hiermee sluiten we aan bij de methodiek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS); zij gebruikt september ook als vast peilmoment.

Tabel 5.5 Bezetting PPC naar geslacht, ultimo september 2010

	Bezetting	%
Mannen	532	97%
Vrouwen	18	3%
Totaal	550	100%

Het aandeel vrouwen bedraagt 3% en bedraagt circa de helft van het percentage dat gangbaar is in het gevangeniswezen. Dit heeft vooral te maken met het achterblijven van PPC-plaatsen voor vrouwen.

Tabel 5.6 Bezetting PPC naar verblijfstitel en geslacht, september 2010

Verblijfstitel	Totaal	w.v. man	w.v. vrouw
Voorlopig gehechten sec.	201	195	6
Voorlopig gehechten hb, cass.	76	75	1
Gevangenisstraf	126	124	2
Gev.straf en tbs (comb.vonnis)	26	23	3
TBS-passant	23	21	2
ISD	44	43	1
Vreemdelingentitel	14	13	1
Verv.hecht, princ.hecht, sub. hecht,			
Terwee	16	15	1
Overige titels	22	21	1
Onbekend	2	2	0
Totaal	550	532	18

Circa de helft van de populatie bestaat uit voorlopig gehechten en ruim 20% uit personen met een gevangenisstraf. Het aantal gedetineerden met een combinatievonnis of reeds een lopende tbs bedraagt circa 10%.

Tabel 5.7 Bezetting PPC naar leeftijdsklasse incl. gemiddelde en mediaan, ultimo september 2010

	Bezetting	%
18 en 19 jaar	4	0,7%
20 t/m 24 jaar	69	12,5%
25 t/m 29 jaar	104	18,9%
30 t/m 34 jaar	91	16,5%
35 t/m 39 jaar	77	14,0%
40 t/m 44 jaar	83	15,1%
45 t/m 49 jaar	53	9,6%
50 t/m 59 jaar	49	8,9%
60 jaar en ouder	20	3,6%
Totaal	550	100%
Gemiddeld in jaren	36	
Mediaan in jaren	35	

Tabel 5.8 Bezetting PPC naar geboorteland, ultimo september 2010

Land	Bezetting	%
Nederland	326	59,2%
Ov. Nrd, West, Zuid Europa	11	2,0%
Oost Europa/Rusland	26	4,7%
Marokko	33	6,0%
Overig Afrika	46	8,4%
Ned. Antillen	20	3,6%
Ov. Midden Amerika & Cariben	7	1,3%
Suriname	24	4,4%
Ov. Zuid Amerika	4	0,7%
Turkije	10	1,8%
Midden-Oosten	17	3,1%
Indonesië, Ned. Ind.	6	1,1%
Ov. Azië	13	2,4%
Overig/onbekend	7	1,3%
Totaal	550	100%

Bijna 60% heeft Nederland als geboorteland. Marokko en overig Afrika zijn samen goed voor ruim 14%.

Bijlage 1 Begrippenlijst

Adviescollege Verloftoetsing TBS

Het adviescollege Verloftoetsing TBS (AVT) is een onafhankelijk college dat alle verlofaanvragen van tbs-gestelden inhoudelijk toetst en vervolgens van een advies aan de MvV&J voorziet.

Beëindiging tbs-maatregel

De datum waarop de tbs-maatregel stopt omdat er geen verlenging van de tbs heeft plaatsgevonden, of omdat de rechter de vordering tot verlenging afwijst, of omdat de maatregel van rechtswege vervalst.

Bezetting

Het aantal justitiabelen i.c. tbs-gestelden dat in een FPC verblijft, dan wel tijdelijk buiten een FPC verblijft en voor wie binnen de daarvoor geldende tijdslimieten een plaats gereserveerd blijft in het kader van tijdelijk verblijf elders (TVE).

Capaciteitsuitbreiding

Vermeerdering van het aantal plaatsen waar justitiabelen verblijven.

Contraire beëindiging

Een niet-verlenging door de rechter tegen het *schriftelijke* advies in van het hoofd van de FPC.

Ernstige recidive

Nieuwe (geldige) justitiecontacten n.a.v. een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van vier jaar of meer (delicten met een lagere strafdreiging waarvoor wel voorlopige hechtenis kan worden opgelegd, vallen ook in deze categorie).

Forensisch Psychiatrisch Centrum (FPC)

Een beveiligd psychiatrisch ziekenhuis waar tbs-gestelden, of anderszins verpleegden en vrijwillig verpleegden, worden behandeld. Vroeger werd dit 'tbs-kliniek' genoemd.

Gemaximeerde tbs

Tbs met bevel tot verpleging waarbij slechts één keer een verlenging kan plaatsvinden. Een gemaximeerde tbs kan dan daardoor maximaal vier jaar duren. Een gemaximeerde tbs kan alleen worden opgelegd als het indexdelict niet gericht is tegen of gevaar veroorzaakt voor de onaantastbaarheid van het lichaam van één of meerdere personen.

Gerealiseerde capaciteit

Het aantal feitelijk aanwezige plaatsen dat bestemd is voor detentie, opvang en/of behandeling van justitiabelen inclusief niet bruikbare capaciteit.

Gevangenisstraf

Vrijheidsstraf die de rechter als hoofdstraf kan opleggen bij misdrijven, waarbij de maximale duur van de straf afhankelijk is van de aard van het misdrijf.

Hechtenis

Vrijheidsstraf die de rechter als hoofdstraf kan opleggen bij bepaalde overtredingen. De maximale duur die de rechter kan opleggen is afhankelijk van de aard van de overtreding. Deze meestal korte straf wordt ook wel *principale* hechtenis genoemd. De term hechtenis wordt ook gebruikt bij insluiting van iemand die wordt verdacht van een ernstig delict (*voorlopige* hechtenis) een derde variant is de *vervangende* hechtenis die volgt wanneer een taakstraf niet lukt of een door de rechter opgelegde, strafrechtelijke boete niet is betaald. Bij niet betaalde boetes spreekt men ook wel van *subsidaire* hechtenis.

Inkoopplaatsen/niet-justitiële capaciteit

Een plaats binnen een FPC (inrichting) anders dan een justitiële inrichting. Deze plaats wordt op contractbasis ingekocht.

Intramurale/transmurale capaciteit

Capaciteit binnen de muren van de inrichting/capaciteit buiten de beveiligde zone van de inrichting, gericht op het verblijf van de tbs-gestelde.

Toelichting: de tbs-gestelde woont op een transmurale plaats min of meer zelfstandig, bijv. in een open dependance op het terrein van de inrichting. De verantwoordelijkheid ligt bij de FPC.

Intramurale/transmurale verblijfsduur

De som van alle intramurale en transmurale behandelduren minus de periode van proefverlof, voorwaardelijke beëindiging, verblijf in het huis van bewaring en ongeoorloofde afwezigheid.

ISD

Door de MvV&J aangewezen penitentiële inrichting, bestemd voor de behandeling van stelselmatige daders met als doel de maatschappij te beveiligen en de recidive te beëindigen.

Justitiële capaciteit

Capaciteit, vallend onder een justitiële inrichting die direct onder bestuurlijke verantwoordelijkheid valt van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, of een particuliere inrichting waarvoor het Ministerie van Veiligheid en Justitie niet direct bestuurlijk verantwoordelijk is, maar die wel in stand wordt gehouden door subsidie van het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Longstay capaciteit

Capaciteit binnen een FPC waar tbs-gestelden verblijven die ondanks langdurige behandeling, nog steeds delictgevaarlijk zijn. Op de long-stay afdeling ligt de nadruk op zorg. De 'zuivere long-stay' is de populatie die hoge beveiliging nodig heeft in combinatie met een lage zorgbehoefte.

Lopende tbs

TBS-gestelden waarvan de tbs-maatregel nog niet is afgesloten.

Mediaan

Middelste waarneming (score) van alle naar grootte gesorteerde waarnemingen. M.a.w. het punt waaronder en waarboven 50% van alle waarnemingen vallen.

Na-ijleffect tbs opleggingen met bevel tot verpleging

Er zijn twee mogelijkheden die kunnen leiden tot een na-ijleffect:

A.

Het met vertraging ontvangen van tbs-opleggingen met bevel tot verpleging vanuit de rechterlijke macht bij DForZo. Dit kan soms oplopen tot meer dan een half jaar. Pas nadat een onherroepelijk geworden vonnis bij DForZo is aangeboden wordt (persoonsgebonden) informatie in het automatiseringssysteem MITS opgenomen.

B.

Een omzetting van tbs met voorwaarden naar een tbs met bevel tot verpleging leidt ook tot een na-ijleffect. Het jaar waarin de tbs met voorwaarden is opgelegd, is leidend. Een tbs met voorwaarden uit 2006 kan –bij mislukken- bijvoorbeeld drukken op het jaar 2009.

Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie

Het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie (NIFP) is het kenniscentrum voor forensische psychiatrie en psychologie. Het NIFP is ontstaan uit een samenvoeging van de Forensisch Psychiatrische Dienst (FPD) en het Pieter Baan Centrum (PBC). De belangrijkste werkzaamheden zijn advisering, bemiddeling, toetsing, observatie en opleiding.

Ongeoorloofde afwezigheid

Het aantal justitiabelen dat vanaf het inrichtingsterrein buiten de externe beveiligingsring (ringmuur en/of (penitentiair) hekwerk) of vanuit een (zeer) beperkt beveiligde FPC zich heeft onttrokken aan *toezicht* of zich tijdens toegestaan verblijf buiten de FPC (bijv. tijdelijk verblijf elders of verlofsituatie of anderszins) heeft onttrokken.

Onherroepelijk rechterlijke uitspraak

Een vonnis of arrest waartegen geen rechtsmiddel meer openstaat.

Ontvluchtingen

Het aantal justitiabelen dat vanuit het beveiligde inrichtingsgebouw of vanaf het beveiligde FPC-terrein -te weten het terrein binnen de ringmuur en/of het (penitentiaire) hekwerk- is ontvlucht.

Opleggingen tbs met bevel tot verpleging

Een strafrechtelijke maatregel die verpleging van overheidswege omvat, die door de rechter is opgelegd voor een ernstig delict dat de veroordeelde niet of slechts ten dele kan worden toegerekend in verband met een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van zijn of haar geestelijke vermogens. De uitvoering vindt plaats in een FPC.

Opleggingen tbs met voorwaarden

Een strafrechtelijke maatregel die door de rechter is opgelegd voor een ernstig delict dat de veroordeelde niet of slechts ten dele kan worden toegerekend in verband met een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van zijn of haar geestelijke vermogens. Een tbs met voorwaarden houdt in, dat de veroordeelde, eventueel na het uitzitten van zijn gevangenisstraf, onder voorwaarde terugkeert in de maatschappij. Zo'n voorwaarde kan onder meer zijn dat hij (of zij) zich laat behandelen in een algemeen psychiatrisch ziekenhuis of bij een instelling voor poliklinische of deeltijdbehandeling.

Particuliere justitiële inrichting

Een particuliere inrichting waarvoor het Ministerie van Veiligheid en Justitie niet direct bestuurlijk verantwoordelijk is, maar die wel in stand gehouden wordt door subsidie van het Ministerie van Veiligheid en Justitie (de primaire verantwoordelijkheid voor de gang van zaken bij een particuliere inrichting ligt bij het bestuur, echter het Ministerie van Veiligheid en Justitie blijft verantwoordelijk voor de justitiabele). De interne rechtspositie van de tbs-gestelde wordt bepaald door de Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden (Bvt).

PBC-onderzoek

Het Pieter Baan Centrum (onderdeel van het NIFP) brengt adviezen pro justitia uit. Gedragsdeskundigen van het PBC onderzoeken verdachten van ernstige delicten en adviseren vervolgens aan de rechter of het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Toelichting:

De gedragsdeskundigen van het PBC bepalen eerst de toerekeningsvatbaarheid van de verdachte. Vervolgens onderzoeken ze of er, gezien een mogelijke (gedrags)stoornis, in hun ogen kans is op herhaling. Voorts kunnen ze een advies geven over behandeling.

Penitentiaire inrichting

Een rijksinrichting ten behoeve van de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel. Onderscheiden worden een huis van bewaring en een gevangenis.

Penitentiaire psychiatrisch centrum (PPC)

Penitentiaire inrichting voor gedetineerden met een psychiatrische of psychische aandoening, persoonlijkheidsstoornis, verslavingsproblematiek of een verstandelijke beperking (of een combinatie hiervan).

De behandeling in een PPC richt zich op stabilisatie en vervolgbehandeling. Het doel is het verbeteren van de psychische toestand en het algeheel functioneren van de betrokkene en daarmee het leveren van een bijdrage aan een veiligere samenleving.

Proefverlof

De situatie waarin de justitiabele (tbs-gestelde) met toestemming buiten (extramuraal) de FPC woont. Dit gebeurt als de delictgevaarlijkheid van de tbs-gestelde zodanig is afgenomen dat het verantwoord wordt geacht dat hij (of zij) buiten de FPC verblijft. Hij (of zij) moet zich houden aan de voorwaarden uit het proefverlofplan. De reclassering begeleidt het proefverlof, maar de betrokkene valt onder verantwoordelijkheid van het FPC.

Pro Justitia rapportage

Het gedragskundig onderzoek van een verdachte ten behoeve van een strafzaak (zie PBC-onderzoek)

Rijksinrichting

Een justitiële inrichting die direct onder bestuurlijke verantwoordelijkheid valt van het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

TBS-gestelde

Een persoon die door de rechter is veroordeeld tot tbs met bevel tot verpleging of tot tbs met voorwaarden.

TBS-passant

Justitiabele van wie de tbs is aangevangen en die in een penitentiaire inrichting wacht op opname in een FPC.

Verlofmarge

De grenzen die door de Verlofunit tbs (namens de MvV&J) zijn gesteld aan de toegestane bewegingsvrijheid van de tbs-gestelde. Het FPC richt het verlof binnen deze grenzen in. Er zijn verschillende vormen van verlof: (beveiligd) begeleid, onbegeleid, transmuraal verlof en proefverlof.

v.i.-regeling (voorwaardelijke invrijheidsstelling)

Bij de voorwaardelijke invrijheidsstelling kunnen personen met een vrijheidsstraf tussen één-twee jaar onder voorwaarden vrij komen nadat zij tenminste één jaar en eenderde van de nog resterende straf hebben ondergaan. Personen met een vrijheidsstraf langer dan twee jaar kunnen onder voorwaarden vrij komen als tweederde van de straf is ondergaan.

Voorwaardelijke beëindiging van de verpleging

De beëindiging van de verpleging (maar niet van de tbs), op voorwaarde dat de regels die de Minister koppelt aan de beëindiging, worden nageleefd. De Reclassering biedt hulp en steun t.a.v. de naleving van de voorwaarden.

Vreemdelingenbewaring

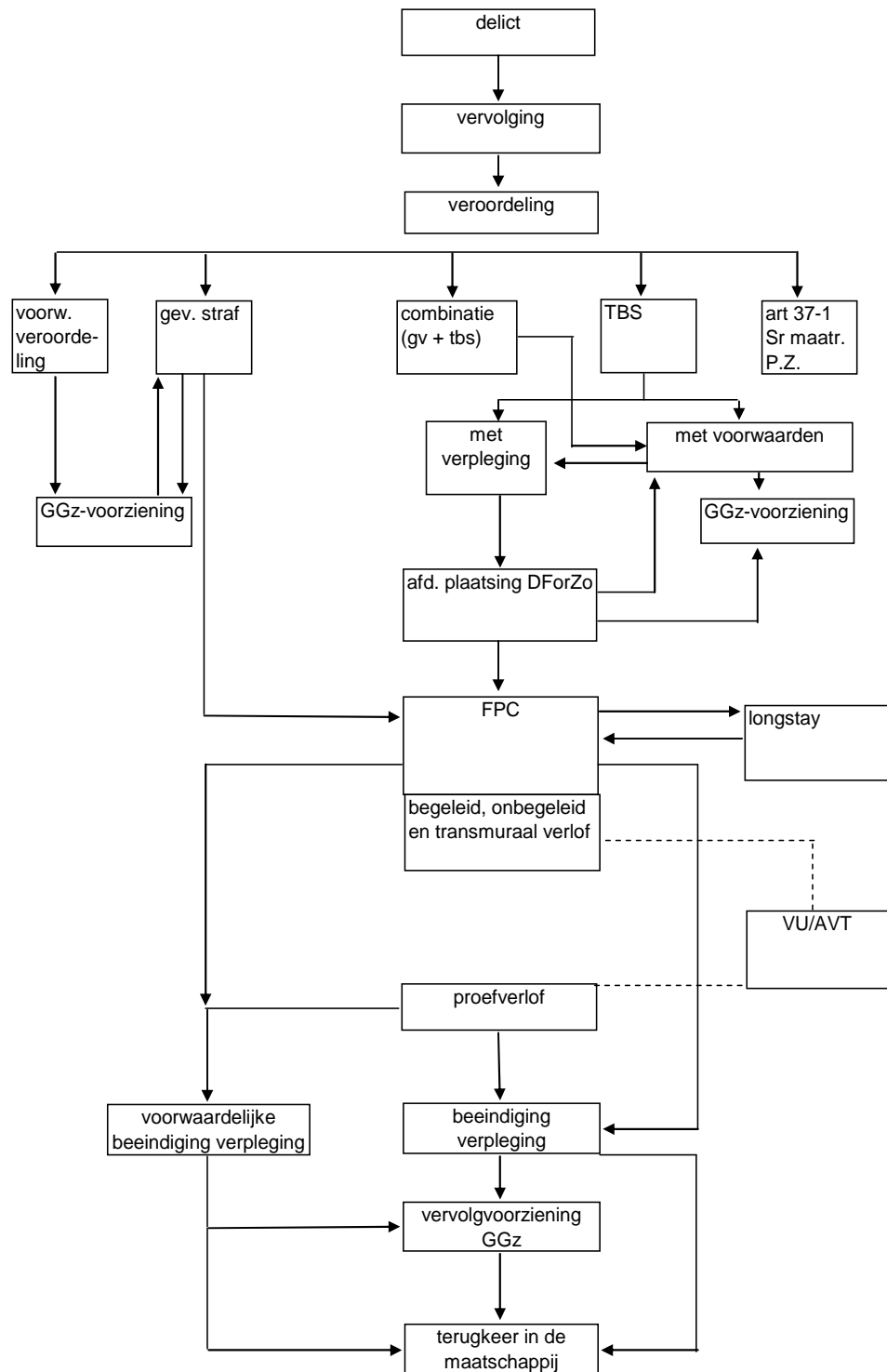
Maatregel om vreemdelingen die: a. de toegang tot Nederland aan de grens is geweigerd, of b. niet langer in Nederland mag blijven, vast te houden in een penitentiaire inrichting tot het moment dat uitzetting mogelijk is.

Wet Terwee

Wet die bedoeld is om de positie en bejegening van het slachtoffer in het strafproces te verbeteren en de mogelijkheden van het verhalen van schade op de dader te vergroten. Als een dader niet voldoet aan zijn betalingsverplichting, is het mogelijk om hem in hechtenis te nemen.

Bijlage 2 Stroomschema forensisch psychiatrisch circuit

Korte toelichting schema

Onderstaand wordt beperkt ingegaan op diverse elementen uit het schema.

Delict

De delicten (gedrag dat in de wet strafbaar is gesteld) bestaan niet alleen uit ernstige misdrijven, maar kunnen bijvoorbeeld ook overtredingen zijn tegen de openbare orde. Al op het politiebureau kan worden gekozen voor de inschakeling van een psychiatrisch deskundige.

De OvJ heeft de bevoegdheid al dan niet onder voorwaarden tot vervolging over te gaan. Hij kan bepalen dat van vervolging wordt afgezien indien de betrokkene professionele hulp ontvangt.

Vervolging

Wanneer in het kader van een gerechtelijk vooronderzoek wordt besloten een verdachte te vervolgen kan deze worden geplaatst in een huis van bewaring, indien het strafbaar feit zo ernstig is dat voorlopige hechtenis is toegestaan (art. 67 Sr) en er gronden zijn om deze ook toe te passen.

De rechter-commissaris kan, wanneer deze vermoedt dat de verdachte aan een psychische stoornis leidt, een uitgebreid onderzoek gelasten. Er is een keuze tussen een ambulante onderzoek of een klinisch onderzoek. Een klinisch onderzoek via observatie van de verdachte vindt meestal plaats in het Pieter Baan Centrum. Een ambulante onderzoek omvat een psychiatrische en een psychologische rapportage. De rapportage (pro justitia rapportage genoemd) mondt uit in een advies. Hierin wordt antwoord gegeven op de volgende vragen: in hoeverre was de persoon toerekeningsvatbaar ten tijde van het delict en wat is de kans op recidive?

Vonnis

Op basis van de rapportage en evt. andere getuige-deskundigen, beslist de rechter. Grofweg zijn er drie varianten:

- De persoon is volledig ontoerekeningsvatbaar en krijgt een art. 37-1 Sr maatregel of een tbs met bevel tot verpleging opgelegd (al dan niet met ontslag van rechtsvervolging).
- De persoon is gedeeltelijk ontoerekeningsvatbaar en hem wordt tbs met bevel tot verpleging of met voorwaarden opgelegd, al dan niet in combinatie met gevangenisstraf. Hierbij moet worden opgemerkt dat bij een combinatievonnis plaatsing in beginsel geschiedt op de v.i.-datum¹, tenzij er dringende medische redenen aanwezig zijn die plaatsing op een eerder tijdstip noodzakelijk maken (art. 42 PM).
- De persoon is volledig toerekeningsvatbaar en wordt veroordeeld tot een gevangenisstraf. Het is mogelijk dat bij gedetineerden later blijkt dat er sprake is van dusdanige ernstige psychische stoornissen dat verder verblijf in een penitentiaire inrichting (tijdelijk) onmogelijk is. Zij kunnen dan worden overgeplaatst naar een FPC (art. 13 WvSr, art. 41 PM).

---

¹ Voorheen kon een tbs-gestelde met een combinatievonnis in beginsel op 1/3 van de bruto opgelegde straf worden overgeplaatst.

Afdeling plaatsing

De beslissing over de inrichting waar de tbs-gestelde wordt geplaatst wordt door de afdeling plaatsing namens Minister van Justitie genomen.

Behandeling in een FPC

Ten behoeve van de verlenging van de tbs stelt de FPC een advies op voor de OvJ die de verlenging vordert (met één of twee jaar).

Voorbereiding uitstroom tbs-gestelden

De resocialisatie vangt vaak aan met vijf maal beveiligd begeleid verlov. Daarna vindt de begeleide fase plaats. Gaat dit goed, dan kan stapsgewijs worden overgegaan tot onbegeleide verloven. De verloven worden zorgvuldig voorbereid, gecontroleerd en geëvalueerd. Voor elke (volgende) uitbreiding van bewegingsvrijheid is een machtiging van de MvV&J vereist. Deze legt elke verlofaanvraag (behalve voor incidentele verloven) voor aan het adviescollege Verloftoetsing TBS (AVT). Indien het AVT negatief adviseert, volgt de MvV&J dit advies altijd. Indien het AVT positief adviseert, kan de MvV&J daarvan gemotiveerd afwijken.

Wanneer alles naar wens verloopt kan de meest verstrekkende vorm van bewegingsvrijheid worden voorgesteld: het proefverlov. Ook voor deze beslissing heeft de inrichting een machtiging van de MvV&J nodig.

Sinds 1997 bestaat de mogelijkheid van voorwaardelijke beëindiging van verpleging door de rechter. In september 2010 is de duur verlengd tot maximaal negen jaar. De reclassering heeft hierbij een begeleidende en toezichhoudende rol. Indien zich tijdens deze fase problemen voordoet, kan de OvJ bij de rechter hervatting van de verpleging vorderen.

Vervolgvoorziening en begeleiding

Na afloop van de tbs kan de noodzaak aanwezig zijn van verdere vervolgbehandeling en begeleiding (klinisch of ambulant) in vervolgvoorzieningen.